

Hållbarhetsenheten
Charlotta Sjöström
+46 (0)76-502 17 13
charlotta.sjostrom@uhmynd.se

Upphandlingsmyndighetens hållbarhetskriterier för Gemensamma animaliekriterier

Utkast kriterier till externa synpunkter

Inledning

Under hösten och vintern 2021 har vi reviderat hållbarhetskriterierna för ansvarsfullt producerad fodersoja, information om ursprung för kött, transport av djur till slakt, och bedövning vid slakt. Dessa kriterier är generiska för flera animaliska produktgrupper och kallas därför gemensamma animaliekriterier.

Omfattning

I tabellen nedan framgår vilket kriterium som ingår i respektive produktgrupp.

KravID	Kriterium	Ingår i produktgrupp	Kravpaket Nationella Livsmedelsstrategin	Kommentar
11527	Information om råvarans ursprung - kött	Nöt-, gris-, lamm- och fårkött, kyckling och kalkon		Mjolk och ägg har eget kriterium, se KravID: 11450, Information om råvarans ursprung - mjolk och ägg
11113:1	Ansvarsfullt producerad fodersoja	Nötkött, griskött, lamm- och fårkött, kyckling och kalkon, mjolk & mejeri, ägg	JA	
11528	Ansvarsfullt producerad fodersoja i uppfödningen	Nöt-, gris-, lamm- och fårkött, kyckling & kalkon, mjolk & mejeri, ägg		
10763:1	Bedövning vid slakt - kött	Nöt-, gris-, lamm- och fårkött	JA	Kyckling och kalkon bryts ut och omfattas inte längre av detta kriterium. Hänvisar till KravID: 10418:2 Bedövning vid slakt - kyckling och kalkon
10762:1	Transport av djur till slakt	Nöt-, gris-, lamm- och fårkött	JA	Kyckling & Kalkon har eget kriterium KravID: 10417:1, Transport av djur till slakt - kyckling och kalkon

Huvudsakliga förändringar i det nya förslaget

- Kriterieförslaget innehåller ett nytt reviderat krav på information om ursprung. Där har vi slagit ihop två kriterier till ett nytt kriterium för ökad tydlighet och förenklad användning.

- Kravet för transport av djur till slakt utökas och omfattar nu också utfordring vid uppstallning och övernattnig på slakteri. Bevis, förslag till uppföljning och texter har uppdaterats.
- Slaktmetod kött byter namn till bedövning vid slakt och bevis, förslag till uppföljning har lagts till och texter har uppdaterats.
- Kravet för ansvarsfullt producerad fodersoja delas upp i två krav, ett på basnivå och ett på spjutspetsnivå. Spjutspetskravet syftar till att driva utvecklingen framåt i djuruppfödningen. Till skillnad från baskravet kan eventuella sojakrediter inte köpas längre fram i leverantörs-/produktionsledet utan kravet ska säkerställas i uppfödningen. Vi har för avsikt att förtydliga kriterierna för ansvarsfullt producerad fodersoja ytterligare. Därför är vi särskilt intresserade av att få in synpunkter på om kriteriet är tydligt i sin formulering, om det går att förstå skillnaden mellan spjutspets- och basnivå samt om kriteriet kan anses funktionell och ändamålsenligt.
- I förslaget läggs baskraven för ansvarsfullt producerad fodersoja, transport av djur till slakt och bedövning vid slakt i våra [kravpaket för Nationella Livsmedelsstrategin](#).

Vem kan lämna synpunkter?

Fram till den 18 februari är det möjligt att lämna synpunkter på kriterierna. Alla som på något sätt är involverade i eller på annat sätt berörda av offentlig upphandling av livsmedel är välkomna att lämna synpunkter. Det innefattar bland annat offentliga verksamheter, leverantörer, producenter, branschorganisationer och märkningsorganisationer. Dina synpunkter är viktiga för att kriterierna ska bli användbara och relevanta.

Använd svarsformuläret när du lämnar dina synpunkter.

Notera att detta är ett utkast och att ändringar kan komma att göras innan slutgiltig publicering.

Hållbarhetskriterier

Information om råvarans ursprung - kött (KravID: 11527) Bas – nytt kravförslag

Transparens och spårbarhet i livsmedelskedjan är viktigt för att kunna kontrollera sociala krav, miljö- och djurskyddskrav i leveranskedjan. Genom att ställa krav på att information om ursprung ska finnas tillgänglig och kunna kontrolleras, säkerställer den upphandlande organisationen att spårbarhet är möjlig.

Teknisk specifikation

För produkter av köttråvara ska information om råvarans/råvarornas ursprungsland/ursprungsländer finnas tillgänglig och kunna kontrolleras vid anbudstillfället. Informationen ska också finnas tillgänglig eller kunna lämnas på begäran under avtalstiden, även för eventuella ersättningsartiklar. Informationen ska omfatta:

- I vilket land djuret är fött/kläckt
- I vilket land djuret är uppfött
- I vilket land djuret är slaktat
- I vilket land kött råvaran är förädlad, där så är relevant.

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av exempelvis följande:

- Information om kött råvarans ursprungsland/ursprungsländer, exempelvis genom ursprungsmärkning, i produkt databas, på webbsida eller liknande.
- Annan dokumentation som visar att kravet är uppfyllt.

Förslag till uppföljning

Uppföljning kan ske exempelvis genom stickprovskontroller av levererade produkter. Då kontrolleras att information om råvarans ursprungsland kan lämnas, exempelvis genom:

- Information om råvarans ursprungsland i elektroniska inköps/beställningskanaler, i de prisfiler som läses in i respektive upphandlande organisations e-handel.
- Information om råvarans ursprung på produkten eller märkning på produkten som visar att kravet är uppfyllt, till exempel "Svenskt Sigill", "Från Sverige", "Kött från Sverige" eller likvärdigt.
- Annan dokumentation där informationen framgår.

Observera att det ovala identifieringsmärket på animaliska produkter bara anger den anläggning som sist hanterade livsmedlet, vilket inte nödvändigtvis är samma som råvarans ursprungsland. Därför är det inte tillräckligt som bevis för att kravet är uppfyllt.

Motiv

Transparens och spårbarhet är viktigt för att kunna kontrollera hållbarhetsparametrar i leveranskedjan. Information om en råvaras ursprung ökar tryggheten hos måltidsgästen och kan ge upphandlande organisationer viktig information om produktens prestanda, exempelvis om vilka regelverk som tillämpats i primärproduktionen. Intresset för livsmedelsprodukters spårbarhet och råvarans ursprung ökar i hela samhället enligt [EU kommissionen - Farm to fork strategy, 2020](#), så även i den offentliga affären. Därför är det viktigt att information om i vilket/vilka land/länder produktionen har skett, kan förmedlas effektivt från producent/leverantör till den upphandlande organisationen, måltidsverksamheten, köken och måltidsgästen.

Inom EU finns vissa obligatoriska krav på ursprungsmärkning för nötkött, griskött, lammkött och fågel. Läs mer om vilka regler som gäller för obligatorisk ursprungsmärkning av kött på [Livsmedelsverkets webbplats](#).

Information om hållbarhetskriteriet

Upphandlingsmyndigheten rekommenderar att kravet används för produkter som innehåller minst tio procent köttråvara. En upphandlande organisation har möjlighet att ställa kravet på produkter med mindre än tio procent köttråvara, men då är det viktigt att genomföra en marknadsundersökning för att säkerställa att kravet ställs på produkter som kan uppfylla kravet.

I sammansatta produkter kan flera olika ursprungsländer förekomma för en och samma råvara. Om kravet ställs på en produkt med lågt köttinnehåll kan det begränsa tillgången på enskilda produkter. Det kan även vara resurskrävande för både köpare och säljare att följa upp, vilket upphandlande organisationer bör ta hänsyn till innan kravet ställs.

Det inte är tillåtet att kräva ett visst ursprungsland vid offentlig upphandling. Kriteriet om råvarans ursprung tar bara sikte på att information ska lämnas om vilket land som råvaran kommer ifrån. Informationen om råvarans ursprungsland är inte heller tänkt att ligga till grund för utvärdering av anbud eftersom det kan anses strida mot de grundläggande principerna för upphandling. Informationen kan dock utgöra en viktig grund för den upphandlande organisationens interna riskanalyser och uppföljning. Tänk på att det bör framgå av avtalsvillkoren hur informationen om råvarans ursprung ska tillhandahållas under avtalstiden. Om man ställer krav på att information förmedlas i specifika system kan det försvåra för företag att lämna anbud.

Det kan ta tid för producenter och leverantörer att visa att de lever upp till nya och reviderade kriterier. Därför rekommenderar Upphandlingsmyndigheten att nya och reviderade kriterier används i upphandling tidigast tre månader efter publicering. Läs mer [här](#).

Ansvarsfullt producerad fodersoja (KravID: 11113:1) Bas

Odling av soja medför långtgående påverkan på miljön i odlingslandet på grund av en hög användning av bekämpningsmedel, risk för nyetablering av odlingsmark i artrika skogs- och savannområden och jorderosion. Även hälsoaspekter kopplade till arbetsförhållanden för arbetare och omgivande samhälle är viktiga.

Teknisk specifikation

Animaliska livsmedel ska komma från produktion där produkter eller biprodukter av soja, om det ingår i djurfodret, kommer från en spårbar och särhållen leverantörskedja eller täcks av krediter. Den spårbara och särhållna sojan eller krediter kan köpas på flera sätt, exempelvis av lantbrukaren genom val av foder, av underleverantör eller av leverantören på avtalet. I båda fall ska soja och krediter komma från ett produktionssystem som uppfyller kraven nedan:

- Efterlevnad av nationell och lokal lagstiftning
- Skydd av biologisk mångfald, vatten och luftkvalitet
- Skydd mot avskogning och omvandling av värdefulla naturområden i enlighet med HCV Resource Network's definition, eller motsvarande.
- Tillämpning av god jordbrukssed (Good Agricultural Practice)
- Ansvarsfull hantering av jordbrukskemikalier och förbud mot eller krav på utfasning av jordbrukskemikalier listade i Stockholm- och Rotterdamkonventionerna samt World Health Organization WHO 1a+b.
- Rättvisa arbetsvillkor¹
- Respekt för ursprungsbefolkning och traditionella markrättigheter

1. Rättvisa arbetsvillkor - I kriteriet definieras rättvisa arbetsvillkor som att minst grundläggande arbetsvillkor ska respekteras; ILO:s kärnkonventioner om tvångsarbete, barnarbete, diskriminering, föreningsfrihet samt organisationsrätt (nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182) samt FN: s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948).

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av exempelvis följande:

- Dokumentation som visar att fodersojan är certifierad enligt RTRS (Round table of Sustainable Soy), Pro Terra, Donau Soja eller likvärdigt.
- Intyg utfärdat från till exempel RTRS, som visar att den andel fodersoja som använts i produktionen av animaliska livsmedel täcks av motsvarande mängd RTRS-krediter.
- Annat bevismedel som säkerställer att kravet är uppfyllt, exempelvis leverantörens egendeclaration som verifierats av ett ackrediterat verifieringsorgan, ackrediterade för uppgiften enligt ISO/IEC 17029 eller likvärdig standard.

Förslag till uppföljning

Uppföljning under avtalsperioden kan ske exempelvis genom stickprov vid ett eller flera tillfällen på den produkt/produkter där kravet har ställts. Leverantören kan visa att produkten/produkterna uppfyller kraven med till exempel:

- Dokumentation som visar att fodersojan är certifierad enligt RTRS (Round table of Sustainable Soy), Pro Terra, Donau Soja eller likvärdigt.
- Intyg utfärdat från till exempel RTRS, som visar att den andel fodersoja som använts i produktionen av animaliska livsmedel täcks av motsvarande mängd RTRS-krediter.
- Annat bevismedel som säkerställer att kravet är uppfyllt, exempelvis leverantörens egendeclaration som verifierats av ett ackrediterat verifieringsorgan, ackrediterade för uppgiften enligt ISO/IEC 17029 eller likvärdig standard.

Motiv

Soja är en näringsrik gröda med högt innehåll av bland annat protein, fett och aminosyror. Därför ingår soja ofta i foder till kyckling, värphöns, mjölkkor, gris, får, och kor. Efterfrågan på fodersoja fortsätter att växa i takt med den ökande globala konsumtionen av kött och animaliska produkter.¹ Stora områden känslig natur, som till exempel regnskog, har redan skövats för att ge plats åt sojaodlingen. Skövningen av regnskog bidrar även till att mark och växter som absorberar koldioxid försvinner, vilket har en negativ påverkan på klimatet. Storskalig monokulturodling och intensiv användning av kemikalier vid sojaproduktion leder till stora och negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden och för livsmiljön för lokalbefolkningen.

Genom att ställa hållbarhetskrav på den fodersoja som används vid animalieproduktion, kan offentliga köpare tillsammans med leverantörer och producenter medverka till en mer ansvarsfull utveckling av sojaindustrin. Läs mer om riskerna med sojaodling i Upphandlingsmyndighetens [Riskanalystjänst](#).

Information om hållbarhetskriteriet

För att främja en mer hållbar sojaindustri finns flera olika certifieringssystem för mer ansvarsfullt odlad soja. Leverantörskedjan är ofta lång och komplex inom sojaindustrin och därför finns det olika modeller för spårbarhet och handel med krediter. I det här kriteriet på basnivå kan köp av krediter göras av en eller flera aktörer i livsmedelskedjan, till exempel foderföretag, grossister eller livsmedelsproducenter.

Vissa av certifieringssystemen, till exempel Pro Terra, tillåter bara en särskild och spårbar leverantörskedja, så kallad segregerad soja. Andra certifieringssystem, till exempel RTRS, tillåter modeller där aktörer i kedjan kan handla med krediter. En kredit motsvarar ett ton certifierad soja. I denna modell kan man inte garantera att den soja som djuren äter är certifierad men man säkerställer att motsvarande mängd soja har producerats mer ansvarsfullt enligt respektive certifieringssystem.

¹ [OECD-FAO Agricultural Outlook 2021-2030](#)

Det finns inget alternativ som på kort sikt kan ersätta de stora volymerna soja i foder, men det finns produkter på marknaden där råvaran kommer från djur som fått foder utan soja. Då ersätts sojan med till exempel vallväxter, majs och raps. Genom [marknadsanalys](#) kan utbudet av produkter som producerats utan soja i fodret utforskas. Det kan ta tid för producenter och leverantörer att visa att de lever upp till nya och reviderade kriterier. Därför rekommenderar Upphandlingsmyndigheten att nya och reviderade kriterier används i upphandling tidigast tre månader efter publicering. Läs mer [här](#).

Ansvarsfullt producerat fodersoja i uppfödningen (KravID: 11528) Spjutspets - [nytt kravförslag](#)

Huvuddelen av den soja som odlas globalt, används till djurfoder. Produktionen förväntas öka i takt med ökad efterfrågan på animaliska livsmedel. I många länder där soja odlas orsakar den storskaliga produktionen avskogning och har negativ påverkan på klimat, biologisk mångfald och omgivande samhälle. Genom att ställa krav på den fodersoja som ges till djur i uppfödningen, kan upphandlande myndigheter bidra till en mer ansvarsfull produktion av animaliska livsmedel.

Teknisk specifikation

Animalisk råvara ska komma från produktion som under hela uppfödningstiden fått foder där sojan, om det ingår i djurfodret, kommer från en spårbar och särhållen leverantörskedja eller undantagsvis täcks av krediter. Undantag kan till exempel göras vid brist på spårbar och särhållen soja på världsmarknaden. Den spårbara och särhållna sojan eller krediter ska köpas av lantbrukaren genom val av foder. I båda fall ska soja eller krediter komma från ett produktionssystem som uppfyller kraven nedan.

- Efterlevnad av nationell och lokal lagstiftning
- Rättvisa arbetsvillkor¹
- Respekt för ursprungsbefolkning och traditionella markrättigheter
- Systematiskt arbete för att bevara biologisk mångfald i odlingen
- Skydd mot avskogning och omvandling av värdefulla naturområden i enlighet med HCV Resource Network's definition, eller motsvarande.
- Ansvarsfull vattenanvändning
- Ansvarsfull hantering av jordbrukskemikalier och förbud mot eller krav på utfasning av jordbrukskemikalier listade i Stockholm- och Rotterdamkonventionerna samt World Health Organization WHO 1a+b.

1. Rättvisa arbetsvillkor - I kriteriet definieras rättvisa arbetsvillkor som att minst grundläggande arbetsvillkor ska respekteras; ILO:s kärnkonventioner om tvångsarbete, barnarbete, diskriminering, föreningsfrihet samt organisationsrätt (nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 och 182) samt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948).

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av exempelvis följande:

- Dokumentation som visar att fodersojan i uppfödningen är certifierad enligt RTRS (Round table of Sustainable Soy), Pro Terra, Donau Soja eller likvärdigt.
- Intyg utfärdat från till exempel RTRS, som visar att den andel fodersoja som använts i uppfödningen täcks av motsvarande mängd RTRS-krediter.
- Annat bevismedel som säkerställer att kravet är uppfyllt, exempelvis leverantörens egendeclaration som verifierats av ett ackrediterat verifieringsorgan, ackrediterade för uppgiften enligt ISO/IEC 17029 eller likvärdig standard.

Förslag till uppföljning

Uppföljning under avtalsperioden kan ske exempelvis genom stickprov vid ett eller flera tillfällen på den produkt/produkter där kravet har ställts. Leverantören kan visa att produkten/produkterna uppfyller kraven genom att uppvisa bevis från foderföretag eller underleverantör med till exempel:

- Dokumentation som visar att fodersojan i uppfödningen är certifierad enligt RTRS (Round table of Sustainable Soy), Pro Terra, Donau Soja eller likvärdigt.
- Intyg utfärdat från till exempel RTRS, som visar att den andel fodersoja som använts i uppfödningen, täcks av motsvarande mängd RTRS-krediter.
- Annat bevismedel som säkerställer att kravet är uppfyllt, exempelvis leverantörens egendeclaration som verifierats av ett ackrediterat verifieringsorgan, ackrediterade för uppgiften enligt ISO/IEC 17029 eller likvärdig standard.

Motiv

Genom att ställa hållbarhetskrav på den fodersoja som används i djuruppfödning, kan offentliga köpare tillsammans med leverantörer och producenter medverka till en mer ansvarsfull produktion av animaliska livsmedel.

Soja är en näringsrik gröda med högt innehåll av bland annat protein, fett och aminosyror. Därför ingår soja ofta i foder till kyckling, värphöns, mjölkkor, gris, får, och kor.

Efterfrågan på fodersoja fortsätter att växa i takt med den ökande globala konsumtionen av kött och animaliska produkter². Stora områden känslig natur, som till exempel regnskog, har redan skövats för att ge plats åt sojaodlingen. Skövningen av regnskog bidrar även till att mark och växter som absorberar koldioxid försvinner, vilket har en negativ påverkan på klimatet.

Storskalig monokulturodling och intensiv användning av kemikalier vid sojaproduktion leder till stora och negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden och för livsmiljön för lokalbefolkningen.

Läs mer om riskerna med sojaodling i Upphandlingsmyndighetens [Riskanalystjänst](#).

² [OECD-FAO Agricultural Outlook 2021-2030](#)

Information om hållbarhetskriteriet

I det här kriteriet på spjutspetsnivå ska leverantören kunna visa att fodersojan som djuren får i uppförningen uppfyller kravet. Foderföretag eller djuruppfödaren kan köpa krediter i undantagsfall, till exempel om det uppstår bristsituationer på marknaden som gör att segregerad soja inte går att få tag på.

Den storskaliga handeln med fodersoja sker främst genom import från Sydamerika, men soja odlas även i Europa och Kanada. För att främja en mer hållbar sojaindusti finns flera olika certifieringssystem för mer ansvarsfullt odlad soja. Leverantörskedjan är ofta lång och komplex inom sojaindustrin och därför finns det olika modeller för handel, spårbarhet och certifiering.

Vissa av certifieringssystemen, till exempel Pro Terra, tillåter bara en särskild och spårbar leverantörskedja, så kallad segregerad soja. Andra certifieringssystem, till exempel RTRS tillåter modeller där aktörer i kedjan kan handla med krediter. Då kan man inte garantera att den soja som djuren äter är certifierad men man säkerställer att motsvarande mängd soja har producerats mer ansvarsfullt enligt respektive certifieringssystem.

Det finns inget alternativ som på kort sikt kan ersätta de stora volymerna soja i foder, men det finns produkter på marknaden där djuren får foder utan soja. Då ersätts sojan med till exempel vallväxter, majs och raps. Genom [marknadsanalys](#) kan utbudet utforskas.

Det kan ta tid för producenter och leverantörer att visa att de lever upp till nya och reviderade kriterier. Därför rekommenderar Upphandlingsmyndigheten att nya och reviderade kriterier används i upphandling tidigast tre månader efter publicering. Läs mer [här](#).

Bedövning vid slakt - kött (KravID: 10763:1) Bas

Slaktmetod som inbegriper att djuret är bedövat vid slakt är mycket viktig ur djurskyddssynpunkt. Grundregeln enligt EU-förordning (EG) 1099/2009 är att djur ska vara bedövade vid slakt men medlemsstaterna får medge undantag av religiösa eller kulturella skäl. De flesta medlemsstater, dock ej Sverige, medger sådant undantag.

Teknisk specifikation

Köttråvaran ska komma från djur som varit helt bedövat och helt medvetslöst när avblodning sker. Från det att djuret bedövats fram till att djuret dör, får känsel och medvetande inte återkomma, oavsett bedövningsmetod.

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av exempelvis följande:

- Information om råvarans ursprungsland och laghänvisning i de fall som kravet omfattas av nationell lagstiftning, till exempel:
 - Sverige: 5 kap. 1§ Djurskyddslag (2018:1192) och 5 kap. 1§ Djurskyddsförordning (2019:66).
 - Norge: Dyrevelferdsloven 1 kap. 12 § (LOV-2009-06-19-97) och Forskrift om avlivning av dyr 3 kap 9§ (FOR-2013-01-13-60).
 - Danmark: Dyrevelfærdsloven 6 kap. 25 § (LOV nr 133 af 25/02/2020) och Bekendtgørelse om aflivning, herunder slagning, af dyr 5 kap. 11 §(BEK nr 1751 af 30/11/2020)
- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet t. ex IP Livsmedel Grundcertifiering avsnitt för Slakteri, eller likvärdigt.
- Annat bevismedel som säkerställer att kravet är uppfyllt, exempelvis leverantörens egendeklaration som verifierats av ett ackrediterat verifieringsorgan, ackrediterade för uppgiften enligt ISO/IEC 17029 eller likvärdig standard.

Förslag till uppföljning:

Uppföljning under avtalsperioden kan till exempel ske genom stickprov vid ett eller flera tillfällen på den produkt där kravet har ställts. Leverantören kan visa att produkten uppfyller kraven med något av exempelvis följande:

- Information om råvarans ursprungsland eller ursprungsmärkning på produkt i de fall som kravet omfattas av nationell lagstiftning till exempel, Svenskt Sigill, Kött från Sverige, Från Sverige eller likvärdigt.
- Annat bevismedel som säkerställer att kravet är uppfyllt, exempelvis leverantörens egendeklaration som verifierats av ett ackrediterat verifieringsorgan, ackrediterade för uppgiften enligt ISO/IEC 17029 eller likvärdig standard.

Motiv

Djur som slaktas ska skyddas från obehag och onödigt lidande. Förordning (EG) 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning anger att "Skydd av djur vid tidpunkten för slakt eller avlivning är en fråga av allmänt intresse som påverkar konsumenternas attityder till jordbruksprodukter."

Det finns flera olika faktorer i samband med slakt som kan orsaka djuren smärta, stress, rädsla eller andra former av lidande. Ett kritiskt moment är när djuret tappas på blod och avlider av blodförlust. För att bespara djuret det lidande som avblodning innebär är det viktigt att djuret först bedövas. En korrekt utförd bedövning leder till att djuret blir djupt medvetslöst och därmed förlorar förmågan att uppleva smärta och ångest i samband med slakten.

Grundregeln inom EU är att djur ska vara bedövade innan de slaktas, men de flesta medlemsstater, dock ej Sverige, medger undantag från denna regel vid kulturell eller religiös slakt. Det finns ingen märkningsplikt inom EU för köttråvara som kommer från djur som slaktats utan bedövning.

Information om hållbarhetskriteriet:

Bestämmelser om hur djur ska skyddas vid slakt finns i förordning (EG) 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning. Där finns bland annat bestämmelser om slakteriers utformning, utrustning, att personal ska ha rätt utbildning och att djur ska skyddas från smärta och lidande i samband med slakt.

Om kravet ställs på produkter med lågt innehåll av köttråvara kan marknadstillgången vara begränsad. Det kan också vara resurskrävande för både köpare och säljare att följa upp, vilket upphandlande organisationer bör beakta innan kravet ställs i upphandling.

Inom ekologisk produktion är det inte tillåtet att slakta djur utan bedövning oavsett produktionsland, vilket fastslogs i EU-domstolen år 2019 (se mål C497/17). EU-ekologisk certifiering och märkningar som innefattar det EU-ekologiska regelverket, till exempel KRAV, kan därför anses uppfylla kravet.

Det kan ta tid för producenter och leverantörer att visa att de lever upp till nya och reviderade kriterier. Därför rekommenderar Upphandlingsmyndigheten att nya och reviderade kriterier används i upphandling tidigast tre månader efter publicering. Läs mer [här](#).

Transport av djur till slakt (KravID: 10762:1) Bas

Transporter har en negativ påverkan på djurens välfärd, och belägg finns för att en slakttransport inte bör vara längre än 8 timmar. Djur som transporteras till slakt utsätts för fysiska och psykiska påfrestningar och behöver ibland uppställas och övernatta på slakteriet innan de slaktas. Då är det viktigt att djuren utfodras för att deras grundläggande behov ska vara tillgodosedda.

Teknisk specifikation

Köttråvaran ska komma från djur där transporttiden till slakt varit maximalt åtta timmar. Med transporttid menas den tid det tar för en transport från avsändningsort till bestämmelseort, inklusive i- och urlastning. Om transporttiden till närmaste slakteri överstiger åtta timmar inom landet, får transporttiden i enstaka fall förlängas med högst tre timmar om fordonen uppfyller följande villkor för långa transporter:

- det ska gå att nå djuren för inspektion
- det ska vara möjligt att ge djuren vatten på transporten.
- Det ska finnas tillfredställande ventilation och temperaturregleringssystem, som kan anpassas efter den inre och yttre temperaturen.

Dessutom ska djuren utfodras med foder som är lämpligt för djurarten och i tillräcklig mängd om transporttid och uppställning på slakteri sammanlagt överstiger tolv timmar.

Förslag till bevis

Leverantören ska på begäran kunna uppvisa något av exempelvis följande:

- Information om råvarans ursprungsland och laghänvisning i de fall som kravet omfattas av nationell lagstiftning, till exempel:
 - Sverige: 2 kap. 13 § Djurskyddslag (2018:1192), 5 kap. 13 § SJVFS 2019:7 Saknr L5 samt 6 kap. 6 § SJVFS 2019:8 Saknr L22
- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet vid transport och uppställning, t. ex IP Livsmedel Grundcertifiering avsnitt för Slakteri och Slakttransport, eller likvärdigt.
- Annat bevismedel som säkerställer att kravet är uppfyllt, exempelvis leverantörens egendeclaration som verifierats av ett ackrediterat verifieringsorgan, ackrediterade för uppgiften enligt ISO/IEC 17029 eller likvärdig standard.

Förslag till uppföljning

Uppföljning kan ske exempelvis genom stickprovskontroller av levererade produkter. Leverantören kan visa att produkten uppfyller kraven med något av exempelvis följande:

- Ursprungsmärkning på produkten i de fall som kravet omfattas av nationell lagstiftning, till exempel, ursprung Sverige, "Kött från Sverige", "Från Sverige"
- Giltig licens/certifikat för märkning/certifiering som omfattar kravet till exempel IP Livsmedel Grundcertifiering avsnitt för Slakteri och Slakttransport eller likvärdigt.
- Annat bevismedel som säkerställer att kravet är uppfyllt, exempelvis leverantörens egendeclaration som verifierats av ett ackrediterat verifieringsorgan, ackrediterade för uppgiften enligt ISO/IEC 17029 eller likvärdig standard.

Motiv

De flesta djur i livsmedelsindustrin slaktas inte i anslutning till den gård där de föds upp, utan transporteras till ett slakteri. Vid långa transporter ökar belastningen på djuren och det finns en risk att de utsätts för stress, skador, smärta, blir sjuka eller i förlängningen dödlighet, vid transporter där djurens välfärd inte beaktas. Transporttiden bör därför begränsas till ett minimum och inte vara längre än åtta timmar.

Pålastning, transport och avlastning kan vara fysiskt och psykiskt ansträngande för djur och därför är det viktigt att de får foder inom rimlig tid efter transporten. Vid uppställning eller övernattnig på slakteri är tillgång till lämpligt foder i tillräcklig mängd grundläggande för djurens välfärd och möjlighet att utöva sina behov. För grisar är till exempel födosöksbeteende ett grundläggande behov, medan tuggtider och idissling är viktiga för nötkreatur, får och get.

Information om hållbarhetskriteriet

I EU finns grundläggande lagstiftning som reglerar transport av levande djur och förhållanden vid slakt. Se förordning (EG) nr 1/2005 om skydd av djur under

transport och förordning (EG) nr 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning.

Grundregeln i EU är maximalt åtta timmars transport för alla djur oavsett syftet med transporten, men med utökade krav på transportfordonen får man köra djuren betydligt längre än så. EU:s lagstiftning om skydd av djur under transport medger för medlemsstaterna att själva bestämma om de vill införa en maxtid på åtta timmar för transport av djur till slakt inom det egna landets gränser, vilket gjorts i exempelvis Sverige.

Det kan ta tid för producenter och leverantörer att visa att de lever upp till nya och reviderade kriterier. Därför rekommenderar Upphandlingsmyndigheten att nya och reviderade kriterier används i upphandling tidigast tre månader efter publicering. Läs mer [här](#).